

D o E P A K

DuPAK DoePAK POPPENSPE(ELMUSEUMKRUI)MELKRANT NUMMER 8 DoePAK DuPAK

Een **dupák** (spreek uit: **do-pak**) is een stang- en trucpop. Het nummer met de dupák wordt in het Tsjechische en Slowaakse volkspopentheater met marionetten en stangpoppen altijd als toegift opgevoerd. De pop maakt sprongen waarbij zijn lijf beurtelings lang en kort wordt. Het is een truc die overeenkomt met het uitrekken en weer inkrimpen van de hals van de *Dood van Pierlala* in de poppenkast. Pierlala is een stokpop en wordt van onderaf gemanipuleerd; de dupák wordt als stangpop van bovenaf bewogen. Terwijl het rijzen van Pierlala's hals heel langzaam en onder doode stilte geschiedt, gaat het strekken en inkrimpen van de dupák razendsnel en met veel rumoer. Dupák betekent 'stampend'. De houten voeten zijn met lood verzwaard. Het lijf van de pop is een zak van stof. De stang waaraan de dupák hangt, gaat door de kop en het lijf heen en zit vast aan de houten heup. Het gat in de kop is iets wijder dan de dikte van de stang, waardoor de kop soepel op en neer gaat. Aan weerszijden van de kop van de dupák is een touw vastgemaakt. De touwtjes gaan omhoog en zijn bevestigd aan een speelhoukje. Door dit houkje op en neer te bewegen, rekt en krimpt het lappen lijf. De pop gaat als het ware door de knieën en over de heup heen. Behalve springen kan de dupák ook om zijn as draaien; daarbij zwieren zijn armen wijd uit.

Dwaze Mr Punch

'n **DoErak** (deugniet), dat is die malle *Mr Punch* (spreek uit: mister puntsj, de u bijna als een a). Hij is de hoofdfiguur in de Engelse *volkspoppenkast*. Punch heeft een enorme bult en zijn neus en kin groeien naar elkaar toe. Af en toe is hij heel gemeen. Dan gooit hij de *baby* van zijn vrouw *Judy* (spreek uit: dzjoedie) het raam uit. Soms stopt hij hun schreeuwlelijk in de worstmachine. Het kindje wordt vermaald tot een saucijsje.

Door het gebloemde babyjurkje ziet het hartige hapje er fleurig uit; het vel van het *worstje* heeft een bloemetjesmotief. We mogen van geluk spreken, want Punch draait de slinger weer terug. Zo komt Judy's lieveling weer heelhuids te voorschijn. Daarom kunnen we achteraf hartelijk lachen om de gebloemde saucijs!

✂ Knip *Mr Punch* uit, plak hem op een stukje karton en speel.

Ooievaar

In een Frans poppenkastverhaal van bijna honderdvijftig jaar oud trouwt Polichinelle met *Mère Gigogne* (spreek uit: zjiegongje, met de g van 'goal'). 'Gigogne' betekent: 'in elkaar passen' en 'cigogne' (met een c dus), is een ooievaar.

Moeder Gigogne heeft wel 177 kinderen. Ze wil graag dat Polichinelle een goede vader voor hen is. Hij zegt: "Wat zijn ze lelijk! En ze ruiken niet naar rozen!"

Op een oud Italiaans schilderij bevalt *Pulcinella* van allemaal Pulcinella-kindertjes. Ze komen uit zijn buik, bult en billen. De geboorte gaat makkelijk. De weeën worden opgewekt door kieteling van zijn achterste met een veertje. Dat is wel heel iets anders dan door de ooievaar gebracht worden!

Explicateur du théâtre ...

dat is een deftig Frans woord voor iemand die grappig commentaar geeft bij een *theatervoorstelling*. Zo'n explicatie (uitleg) kan zowel binnen als buiten plaatsvinden. Vaak is zo'n *presentator* ook de bespeler van een instrument en de *manser* (geldophaler).

Al mansend gaat hij onder het *publiek* rond om centjes op te halen voor het getoonde vermaak. Hij schudt met het *mansbakje* (of z'n pet), zodat de muntjes rinkelen. De *toeschouwers* worden aangespoord veel te geven.

Polichinelle

't **PAK** dat door *Polichinelle* (spreek uit: poliesjienel) gedragen wordt, ziet er vrolijk en fleurig uit. Deze Franse theaterfiguur is in de zeventiende eeuw ontstaan uit de Italiaanse clown *Pulcinella* (spreek uit: poeltsjienella). Hij was niet alleen een grappige snuiter op het toneel, maar ook de hoofdfiguur in de Franse poppenkast. Je ziet Polichinelle vaak afgebeeld als *trekpop*. In vroeger eeuwen speelden kinderen graag met dit speelgoed. De poppen konden van hout zijn of van stof. Meestal waren ze echter van papier of karton gemaakt. De platte trekpop heeft scharnierende armen en benen. Deze bewegen op en neer als je aan een touwtje trekt. Sommige trekpoppen waren heel erg mooi; ze droegen kleding die van goud leek.

Zoek in het *poppentheater-abc* op onze *websites* naar het Franse woord voor trekpop.

Wat is de juiste naam?

- * *pantin*;
- * *pajjas*.

Achter 'n scherm

Bij het klassieke *schimmenspel* worden platte figuren gebruikt. Ze zijn gemaakt van kamelen- of ossenhuid. De *schaduwfiguren* worden tegen een bijna doorzichtig, wit doek bewogen. Een lamp projecteert hun lichaam op het scherm. Zo kan het publiek, dat aan de andere kant van het doek zit, de (soms) doorschijnende poppen zien.

De gebochelde *Karagöz* (spreek uit: karageus, met de g van 'goal') is de hoofdpersoon uit het Turkse schimmentheater.

Zoek in het poppentheater-abc naar de naam van zijn tegenspeler.

Het juiste antwoord is:

- * *Hacivat* (spreek uit: hadzjiewat);
- * *Hanuman*, aanvoerder van een apenleger.

Kakemono

In de kleine Japanse huiskamers hangt men elk jaargetijde een andere rolschildering op. Deze *kakemono* heeft meestal een afbeelding die verwijst naar het seizoen.

Als er bijzondere gasten verwacht worden, toont men soms iets wat te maken heeft met hun beroep. Komen er poppenspelers op bezoek, dan hangt de familie misschien wel een prent op van een *Bunraku-speler* (spreek uit: boenrakoe).

Bunraku-poppen worden door drie personen bewogen. De spelers zijn zichtbaar op het toneel en dragen zwarte kleding. Van de poppen-speler die het hoofd van een figuur bediend, kun je het gezicht zien.

Waarmee is het gelaat van zijn assistenten bedekt?

- * *hoge hoed*;
- * *zwarte gazen kap*.

Poppenspe(e)lmuseum ©

Kerkweg 38 8193 KL Vorchten NL Tel.: +31(0)578 - 63 13 29 Fax: +31(0)578 - 56 06 21
www.poppenspelmuseum.nl www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl info@poppenspelmuseum.nl

DoePAK-oplossingen

* De juiste antwoorden: *pantin*, *Hacivat* en *zwarte gazen kap*.